

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 221870

Onderwerp: Vergoeding extra kosten aanpassing paspoort of identiteitsbewijs en rijbewijs in uitzonderlijke zwaarwegende gevallen

Kernboodschap

De gemeente Arnhem wil ondersteuning bieden aan inwoners die hun geslachtsregistratie of hun achternaam om zwaarwegende redenen willen veranderen. Deze inwoners kunnen een vergoeding aanvragen ter tegemoetkoming van de administratieve kosten die aan deze verandering zijn verbonden.

Voorstel

1. Een vergoeding mogelijk te maken voor inwoners die
 - o de geslachtsregistratie willen wijzigen;
 - o de achternaam willen veranderen op grond van het Besluit Geslachtsnaamswijziging
2. Voor de genoemde doelgroep de kosten te vergoeden voor
 - o de vervanging van de identiteitsdocumenten (identiteitskaart of paspoort en eventueel rijbewijs)
 - o aanvullende kosten die gepaard gaan met wijziging van de achternaam of geslachtsregistratie tot een maximaal bedrag van € 1.000,- per persoon.
3. De vergoeding beschikbaar te stellen door middel van een subsidieregeling die met terugwerkende kracht in werking treedt per 1 januari 2023.

Inleiding

De gemeente Arnhem vindt het belangrijk om inwoners te ondersteunen die hun geslachtsregistratie willen aanpassen of hun naam vanwege zwaarwegende redenen willen veranderen. Voor hen is de uiteindelijke formele wijziging van geslacht of naam een belangrijke erkenning van hun identiteit. Deze inwoners hebben vaak een lange periode met leed gehad en zien zich vervolgens geconfronteerd met hoge kosten om de gewenste verandering mogelijk te maken.

Om hen daarin tegemoet te komen, heeft de gemeenteraad op 15 februari 2023 de motie [‘Vergoeding extra kosten aanpassing paspoort of identiteitsbewijs en rijbewijs in uitzonderlijk zwaarwegende gevallen’](#) (23M09gg) aangenomen. Door een vergoeding mogelijk te maken wordt

een financiële drempel weggenomen. Maar belangrijker; ook acceptatie uitgesproken richting deze Arnhemmers en erkenning gegeven voor de barrières die zij ondervinden om hun naam of geslachtsregistratie aan te passen.

In november 2021 nam de raad de motie '[Kosteloze naamsverandering van nakomelingen van tot slaaf gemaakte mensen](#)' (21M218) aan. Ook hier vindt de raad dat er teveel belemmeringen zijn voor inwoners die hun achternaam willen veranderen omdat deze is verbonden aan het slavernijverleden. Met de motie heeft de raad het college opgeroepen om

1. bij het Rijk ervoor te pleiten om de kosten voor de naamsverandering en het verplichte psychologische onderzoek af te schaffen;
2. de kosten voor naamsverandering te vergoeden.

Het college heeft op 21 maart 2023 een brief gestuurd naar de Minister voor Rechtsbescherming, de heer Weerwind. In de brief is gevraagd om het Besluit Geslachtsnaamswijziging zodanig aan te passen, dat de huidige drempels worden weggenomen voor nakomelingen van tot slaaf gemaakte mensen die hun achternaam willen veranderen.

Zolang het rijk de procedure niet heeft aangepast en deze inwoners nog € 835,- moeten betalen voor een aanvraag tot naamswijziging, vindt de gemeente Arnhem dat zij een financiële tegemoetkoming zouden moeten krijgen om daarmee ook deze inwoners te steunen. Daarom heeft het college op 21 maart 2023 besloten om de uitvoering van de moties te combineren en daarvoor één regeling uit te werken. De raad is hierover per brief geïnformeerd.

Beoogd effect

Drempels wegnemen voor inwoners die hun geslachtsregistratie willen veranderen of hun achternaam om zwaarwegende redenen willen veranderen.

Argumenten

- 1.1 *Deze doelgroepen sluiten het beste aan bij de doelgroep zoals verwoord in de motie 'Vergoeding extra kosten aanpassing paspoort of identiteitsbewijs en rijbewijs in uitzonderlijk zwaarwegende gevallen' (23M09gg)*

De motie is bedoeld voor inwoners die hun geslachtsregistratie willen wijzigen en inwoners die een naamsverandering willen in 'zwaarwegende gevallen' en in verband met 'trauma's'. In 2021 en 2022 is in totaal resp. 171 en 136 keer een naam of geslachtsregistratie van een Arnhemmer gewijzigd. Aan een naamsverandering is niet altijd een zwaarwegende reden of trauma gekoppeld. Veel van de naamswijzigingen zijn bijvoorbeeld het gevolg van de erkenning van een kind die plaatsvindt ná de geboorteaangifte. Om recht te doen aan de motie en de daarin genoemde 'zwaarwegende redenen' en 'trauma's', is de doelgroep afgebakend die voor vergoeding in aanmerking zou moeten komen. Het proces en de achtergrond van de naamsverandering zijn afgewogen. Hierbij is geconcludeerd dat de beoogde doelgroep vooral zit in de categorie die een naamsverandering aanvraagt bij de Dienst Justis op grond van het

	Besluit Geslachtsnaamwijziging. Op grond van bijvoorbeeld psychische hinder of als slachtoffer van een misdrijf kan iemand een aanvraag indienen voor verandering van de achternaam. In de bijlage 'Wijzigen geslachtsnaam via Justis' zijn alle situaties opgesomd waarbij iemand een aanvraag voor naamsverandering kan indienen.
1.2	<i>Nakomelingen van tot slaaf gemaakte mensen die hun achternaam willen veranderen kunnen een beroep doen op de vergoeding</i>
	De gemeente Arnhem wil inwoners tegemoetkomen die hun achternaam willen veranderen omdat deze voortkomt uit het slavernijverleden. Iemand die om deze reden een wijziging van de achternaam wil, kan dat alleen doen door een aanvraag in te dienen bij Justis, de instantie die uitvoering geeft aan het Besluit Geslachtsnaamwijziging. Door de vergoeding te verbinden aan een aanvraag op grond van het Besluit Geslachtsnaamswijziging, komen nakomelingen van tot slaaf gemaakte mensen in aanmerking voor de vergoeding.
2.1	<i>Inwoners krijgen te maken met verschillende kosten en worden daar met dit budget voor gecompenseerd</i>
	Wie een naam- of geslachtsregistratie wil wijzigen, heeft een nieuw paspoort of identiteitskaart nodig. Wanneer iemand ook beschikt over een rijbewijs, zal ook deze vervangen moeten worden. Op basis van de huidige leges kost vervanging van de documenten maximaal € 123,- per persoon (paspoort en rijbewijs). Naast de kosten voor de nieuwe documenten, zijn er kosten verbonden aan de wijziging van de naam of geslachtsregistratie. Een deskundigenverklaring (wijziging geslachtsregistratie) kost tot € 315,-, een aanvraag voor een naamsverandering bij Justis € 835,-. Uitgaande van deze kosten is het voorstel om een maximaal budget van € 1.000,- te hanteren per persoon voor aanvullende kosten. In totaal kan een inwoner voor vervanging van documenten en aanvullende kosten die voortkomen uit de wijziging een vergoeding krijgen tot een maximum bedrag van € 1.123,-.
3.1	<i>Hiermee kan iedereen die binnen de doelgroep valt, een aanvraag indienen</i>
	In de motie is gesteld dat voor iedere Arnhemmer in het kader van solidariteit dezelfde mogelijkheden moeten zijn om het paspoort te wijzigen als daar zwaarwegende redenen voor zijn. Ook is benoemd dat jongeren die niet in aanmerking komen voor een Gelrepas en studenten recht zouden moeten hebben op een vergoeding. Dit is expliciet afgewogen in de uitwerking van de motie en de wijze waarop de vergoeding verstrekt kan worden. Een subsidieregeling geeft de mogelijkheid om inwoners, ongeacht leeftijd, inkomen of vermogen, in aanmerking te laten komen voor de vergoeding. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Bijzondere Bijstand. Daarbij zou onderscheid gemaakt worden naar inkomen/vermogen, terwijl het breed ondersteunen van minderheidsgroepen voorop staat.
3.2	<i>Een subsidieregeling is het meest passende instrument</i>

Voor de wijze van uitvoering is gekeken naar laagdrempeligheid voor inwoners, rechtmatigheid en naar de uitvoerbaarheid voor de gemeentelijke organisatie. Een subsidieregeling is naar voren gekomen als het meest passende instrument. In de raadsbehandeling van het initiatiefvoorstel 'Vergoeding bij wijziging geslachtsregistratie' in januari/februari is ook gesproken over verstrekking via de Bijzondere Bijstand. In theorie is dit mogelijk, maar dit brengt verschillende nadelen met zich mee die afbreuk doen aan de toegankelijk en uitvoerbaarheid.

Daarnaast is het verstrekken van een vergoeding via de Bijzondere Bijstand niet in lijn met het beleid op Bestaanszekerheid, waar we juist willen toewerken naar vereenvoudiging van inkomensregelingen. Het college heeft hierover op 16 mei een raadsinformatiebrief gestuurd naar de gemeenteraad.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Inwoners die hun voornaam willen veranderen, komen niet in aanmerking voor een vergoeding*

De motie gaat uit van een vergoeding bij verandering van voor- of achternaam, of geslachtsregistratie. Iemand die de voornaam wil veranderen moet hiervoor een verzoek indienen bij de rechtbank. In sommige gevallen kan iemand in aanmerking komen voor een subsidie van de Raad voor de Rechtsbijstand. Dat is het geval wanneer er sprake is van aantoonbare hinder in het maatschappelijk verkeer en de aanvrager onder de gestelde inkomensgrens valt.

Met deze subsidie is er een voorliggende voorziening beschikbaar voor inwoners die hun voornaam om zwaarwegende redenen willen veranderen.

Overigens is de procedure via de rechter niet van toepassing bij de wijziging van voornaam bij geslachtsverandering. In dat geval kan de voornaam, zonder tussenkomst van de rechter, bij de gemeente veranderd worden tegelijk met de aanpassing van de geslachtsregistratie.

Participatie

Bij de raadsbehandeling van het initiatiefvoorstel 'Vergoeding bij wijziging geslachtsregistratie' is door verschillende sprekers het perspectief van de doelgroep verwoord. Deze inbreng is meegenomen bij de uitwerking van dit voorstel.

Met het oog op de vergoeding voor nakomelingen van tot slaaf gemaakte mensen die hun naam willen veranderen, is in een eerder stadium gesproken met de initiatiefnemer van Ketikoti Arnhem.

Voor overige redenen voor naamsverandering is niet gesproken met inwoners, omdat deze groep klein en niet georganiseerd is. De redenen voor de naamsverandering zijn individueel en kunnen sterk uiteenlopen. Wanneer iemand na een positief besluit zich meldt bij de gemeente voor nieuwe documenten, is niet bekend om welke reden de naamsverandering is aangevraagd.

Financiën

Het benodigd budget wordt geraamd op € 68.365,- per jaar. Dit bedrag bestaat uit

- vergoeding: € 61.765,-
 - maximale vergoeding van € 1.123,- per persoon
 - 55 toekenningen (aantallen van 2021 en 2022 + verwachte stijging als gevolg van het wegnemen van de financiële drempel)
- uitvoeringskosten: € 6.600,-

In de regeling wordt een subsidieplafond ingesteld om een financieel risico te voorkomen. Mocht in de loop der tijd blijken dat de vraag groter is dan voorzien, komen wij tot een voorstel tot aanpassing van de raming en daarmee in relatie staande subsidieplafond.

Dekking

De kosten voor 2023 worden als afwijking meegenomen in de Turap 2. Omdat de regeling met terugwerkende kracht gaat werken per 1 januari 2023, moeten de kosten voor een heel jaar worden meegenomen.

Het benodigd budget voor de komende jaren wordt meegenomen in de begroting. Hierbij baseren we ons op de geraamde kosten voor 2023 op basis van de geldende tarieven voor reisdocumenten en het rijbewijs. We gaan monitoren in hoeverre er gebruik wordt gemaakt van de regeling en wat het gemiddelde aangevraagde subsidiebedrag is. Afhankelijk van het gebruik van de regeling en eventuele wijzigingen in de tarieven van onder andere de identiteitsdocumenten, komen wij met een voorstel tot aanpassing van de raming.

Uitvoering

Wanneer de gemeenteraad instemt met dit voorstel werkt het college een subsidieregeling uit. Deze zal dan naar verwachting binnen zes weken worden vastgesteld en gepubliceerd (onder voorbehoud van het moment van besluitvorming door de raad en het zomerreces). Vanaf dat moment kunnen inwoners een aanvraag indienen voor kosten die zijn gemaakt na 1 januari 2023.

Communicatie

Inwoners en de eigen organisatie worden op verschillende manieren geïnformeerd. Zodra de subsidieregeling is vastgesteld wordt deze gepubliceerd op www.overheid.nl. We plaatsen berichten via de Arnhemse Koerier, Arnhem Mail en de gemeentelijke sociale media. We zetten onze regenboogpartners en partners rond het thema 'Vrij zijn in Arnhem' in, om hun achterban te informeren. En we zorgen dat er een duidelijke uitleg op www.arnhem.nl komt te staan. De gemeenteraad ontvangt een raadsinformatiebrief.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Wijzigen geslachtsnaam via Justis

Besluit van

Zaaknummer

221870

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 juni 2023, nummer: 221870;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Een vergoeding mogelijk te maken voor inwoners die
 - o de geslachtsregistratie willen wijzigen;
 - o de achternaam willen veranderen op grond van het Besluit Geslachtsnaamswijziging
2. Voor de genoemde doelgroep de kosten te vergoeden voor
 - o de vervanging van de identiteitsdocumenten (identiteitskaart of paspoort en eventueel rijbewijs)
 - o aanvullende kosten die gepaard gaan met wijziging van de achternaam of geslachtsregistratie tot een maximaal bedrag van € 1.000,- per persoon.
3. De vergoeding beschikbaar te stellen door middel van een subsidieregeling die met terugwerkende kracht in werking treedt per 1 januari 2023.

De voorzitter,

De griffier,